

GEÇİCİ MADDE 5. — Etibank Elektrik İşletmeleri Müessesesine ödediği (60) milyon liralık sermaye devir tarihi itibarıyla adı geçen Teşekkülün ödenmiş sermayesinden indirilir.

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten aynı yılın sonuna kadar olan süre TEK'in ilk hesap devresidir. İlk hesap devresi altı aydan az olduğu takdirde ayrıca bilanço yapılmaz. Müteakip senenin bilançosu ile birleştirilir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte geçici 1 ve 3 ncü maddelerin tatbiki dolayısıyla TEK'e devredilecek idare, Teşekkül, Müessese ve İşletmelerin, bu kanunun ikinci maddesinde zikredilen işlerle ilgili bütün memur, müstahdem ve işçileri bilcümle hak ve vebeleri mahfuz kalmak şartıyla TEK'e geçerler.

GEÇİCİ MADDE 8. — a) Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihte geçici 1 ve 3 ncü maddelerin tatbiki dolayısıyla TEK'e devrolunacak İdare, Teşekkül, Müessese ve İşletmelerin bu kanunun ikinci maddesinde zikredilen işlerle ilgili bilcümle dosya, evrak ve demirbaşları TEK'e devrolunur. Ancak, Elektrik İşleri Etüd İdaresinin Rasat Servisi bütün kadroları ile birlikte Bayındırlık Bakanlığı D.S.İ. Umum Müdürlüğüne devrolunur.

Buna ait muameleler devir ile birlikte ikmal olunur.

b) Geçici 1 ve 3 ncü maddeler gereğince TEK'e intikal eden tesislerle ilgili olarak evvelce

alâkalı ve vazifeli İdare, Teşekkül ve Müesseselerce alınmış olan istimlak kararları ve bu kararlara istinaden başlanmış bulunan bilcümle muameleler bu kanunun mer'iyete girdiği tarihten itibaren TEK tarafından yürütülür.

Bu kanunla TEK'e intikal eden hak ve menfaatler, alacak ve borçlarla alâkalı ihtilâf ve dâvalarda bu teşekkülün yerine TEK kaim olur.

.BÖLÜM: VI

Son Hükümler

MADDE 23. — 2819 sayılı kanun ile ek tâdilleri, 2805 sayılı kanunun 4 cü maddesinin D fıkrası ile 6 ve 7 nci maddeleri ve 8 nci maddesinin C fıkrası ve 9 ncü maddesi, 6200 sayılı kanunun 2 nci maddesinin D fıkrası ve 25 nci maddesinin D fıkrası, 28 nci maddesinin E fıkrası ile 33 ve 53 ncü maddeleri ile 1580, 3465, 4325 ve 5237 sayılı kanunların ve diğer kanunların bu kanuna muhalif hükümleri kaldırılmıştır.

MADDE 24. — Bu kanun neşri tarihinden üç ay sonra mer'iyete girer. Ancak, TEK'in İdare Meclisi Reis ve Azaları ile Umum Müdür ve Muavinlerinin tâyinlerine ait hükümler ile geçici 8 nci maddenin hükümleri kanunun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 25. — Bu kanun hükümlerini icraya Bakanlar Kurulu memurdur.

UDK: 621.316.1

Cenevre'de Yapılan Köy Elektriklendirilmesi Toplantısı

Yazan
Turhan ONUR
Y. Müh. Üler Bankası

Birleşmiş Milletlerin Avrupa Ekonomik Komisyonu İsviçre'nin Cenevre şehrinde eski Cemiyeti Akvam yeni Birleşmiş Milletler Sarayında çalışmaktadır. Komisyona Avrupa'nın 29 devleti azadır.

Avrupa Ekonomik Komisyonu bir çok komiteler şeklinde çalışmaktadır. Bunlardan birisi de Elektrik Enerji Komitesidir.

Elektrik Enerjisi Komitesi, Bütün Avrupa ve Amerika Birleşik Devletlerinde elektrik enerjisi konusundaki gelişmeleri yakinen takip etmek, milletlerin buldukları ve yaptıkları yenilikleri

birbirlerine bildirmek, ekonomik ve teknik konuları müştereken müzakere ve münakaşa, etmek gayesini gütmektedir. Bu gaye ile bir çok iş grupları halinde çalışmaktadır. Merkezde Mr. Sevette'nin başkanlığında bir sekreterlik ile her iş gurubunun başkanı, başkan yardımcısı ve raporörlerden müteşkil bir kadro ile çalışan Elektrik Enerjisi Komitesi, faydalı bir çok neşriyatı ile Avrupa ve Dünya Kalkınmasına hizmet etmektedir.

Elektrik Enerjisi Komitesinin 6. iş grubu olan köy elektrikleştirilmesi gurubu her yıl Ekim ayı içinde toplanmaktadır. Bu yıl 2, 3 ve 4. Ekim

tarihlerinde dokuzuncu toplantısını yapmıştır. Toplantıya Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Danimarka, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri, Finlandiya, Fransa, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Norveç, Polonya, Portekiz, Batı Almanya, Beyaz Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Romanya, İngiltere, İsveç, İsviçre, Çekoslovakya, Türkiye, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, Yugoslavya, Ukranya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinden 46 delege katılmıştır. Toplantı Elektrik Enerjisi Komitesi Sekreteri Mr. Sevette tarafından açılmış ve iş gurubu başkanlığına dokuzuncu defa Beyaz Rusya Delegesi Prof. M. Nikolai Sazanev, başkan yardımcılığına yine dokuzuncu defa İngiltere Delegesi M. Charles Cameron Drown seçilmişlerdir.

Toplantıya Birleşmiş Milletler Latin Amerika Ekonomik Komisyonu ve Asya ve Uzak Doğu Ekonomik Komisyonu mümessilleri de katılmışlardır.

Gündemin maddelerine geçilerek görüşmelere başlanmıştır. Raportörler tarafından hazırlanarak sunulan raporlar müzakere edilmiştir. Mezkûr raporlar İngilizce olarak İller Bankası ve E.I.E. İdaresi Genel Müdürlükleri kütüphanelerinde mevcuttur. Aşağıda toplantı da varılan sonuçları kısaca izah edeceğim.

Toplantıdan önce Batı Almanya ve Yugoslavya hükümetlerinin tertipleedikleri tetkik gezileri için Başkan teşekkürlerini bildirdi. Ayrıca 6 ve 7 Mart'ta Cenevre'de toplanarak Avrupa'nın 3 yıllık köy elektrikleştirilmesi durumu raporunu hazırlayan raportörlere de teşekkür edildi.

Nihai olarak görüşülen raporlar:

I. Üretim:

U.S.S.R. Delegesi Mr. D.N. Bystritsky tarafından hazırlanmış olan (EP/WP. 3/Working Paper No. 33 and Amend. 1) işaretli «Zirai sahaları normal olarak veya fevkalade maksatlarla besleyen düşük kapasiteli termik santrallarda otomatikleşmenin prensipleri ve plânları ve ekonomik görüş açısından onların faydaları raporu» olarak İsveç delegesinin vereceği bilginin de ilâvesi ile kabul edildi.

II. Enerji Nakli ve Dağıtımı:

Bu konuda hiç bir rapor hazırlanmamıştır.

III. Elektriğin kullanılışı:

İngiltere delegesi Mr. C.A. Cameron-Brown tarafından hazırlanmış olan (EP/WP. 3/Working Paper No: 42; Add 1 Amend. 1) işaretli «Çiftliklerde elektrik ile çalışan tesislerde otomatik cihazların kullanılışı ve ekonomik görüş açısından otomatikleşmenin faydaları» raporu konuşuldu. Yugoslavya delegesi rapora Amerika Birleşik Devletlerinde edinilen tecrübeler ile bibliyografya-

nın, Polonya delegesi de diyagramların eklenmesini istedi ve neticede de rapor kabul edildi.

IV. Ekonomik, İdarî ve Malt Problemler:

İtalya delegesi Mr. F. Lodi tarafından hazırlanmış olan (EP/WP. 3/Working Paper No : 40 and corr. 1) işaretli «Çiftliklerde hazırlamalar için kullanılan elektrik ile tahrik edilen ziraat makinelerinin optimum kullanılması için ekonomik görüş açısından ihtiyaçlar» raporu konuşuldu ve kabul edildi.

Doğu Almanya eski delegesi Mr. J. H. Friedrich tarafından hazırlanmış olan (EP/WP. 3/Working Paper No .38 and corr. 1) işaretli «Zirai teşebbüslerde pik yükün azaltılması ve ekonomik olarak elektrik enerjisinin kullanılmasını sağlayacak metodların araştırması» rapor raportörü bu yılki toplantıya gelmediği için konuşulup neticeye bağlanamadı.

İlk haldeki raporlar:

I. Üretim :

Bu konuda hiç bir rapor hazırlanmamıştır.

II. Enerji nakli ve dağıtımı :

Çekoslovakya delegesi Mr. J. Krepelka tarafından hazırlanmış olan (EP/WP. 3/Working Paper No. 37) işaretli «Köy elektrikleştirilmesi şebekelerinde otomatik gerilim kontrolünün temininin termik ölçüleri ve Ekonomik görüş açısından ve tatbikat sahasından bunun faydaları» raporu hakkında raportör izahat vererek henüz bilgi vermemiş memleketlerin bilgileri göndermelerini istediği ve ancak gelecek toplantıya raporu tam olarak hazırlayabileceğini bildirdi.

Romanya delegesi Mr. Militanı tarafından hazırlanmakta olan «Muhtelif memleketlerde artan takat taleplerini karşılamak için orta ve alçak gerilimli hatların taşıma takatlarını arttırmak için kullanılan faydalı metodlar» raporu ile,

Çekoslovakya delegesi Mr. Zuna tarafından hazırlanmakta olan «Köy elektrikleştirilmesinde orta ve alçak gerilimli hatların bakımında ve tamerinde muhtelif memleketlerde münakale ve nakliye için kullanılan mekanik ve diğer aletler» raporu üye memleketlerden lüzumlu malûmat henüz temin edilmediği için tamamlanamamış idi. Toplantıya katılanlarca, bütün malûmatın Aralık. 1961 tarihine kadar raportörlere gönderilmesi istendi

III. Elektriğin kullanılışı :

Amerika Birleşik Devletleri delegeleri Mr. T E. Hinton ve Mr. M.C. Ahrens tarafından hazırlanmış olan (EP/WP 3/Working Paper No. 43 and Add. 1) işaretli «Tavuk çiftliklerinde kuçukaların bakımı ve piliçlerin yetiştirilmesinin elektrik ile işletilmesi ve otomatikleştirilmesi» ra-

poru incelendi. Rusya delegesi aynı mevzuda Avrupa Ekonomik Komisyonu Ziraî problemler Komitesinin ziraatın mekanizasyonu iş gurubunca bir rapor hazırladığını beyan etmiştir.

IV. Ekonomik, idarî ve Malt Problemler:

Fransa delegesi Mr. M. Neveux tarafından hazırlanmakta olan «Evlerde ve El Sanatlarında elektriğin kullanımının zirai karakterinin ekonomik ve teknik etüdü» raporu raportörü toplantıya gelmediği için müzakere edilemedi.

Avrupa'da Köy Elektriklendirilmesin!!! Yıllık ve 3 Yıllık Raporlarının gözden geçirilmesi

k o n u s u

(EP/WP. 3/Working Paper Nb: 31)

Bu konuda 6 ve 7 Mart 1961 tarihinde Cenevre'de yapılan raportörler toplantısında hazırlanan rapor incelendi.

A) Yıllık ve 3 yıllık sual cetvellerinin değiştirilmesi konusunda Avrupanın yıllık ve 3 yıllık raporlarda köy elektrikleştirilmesi durumunu belirten paragrafların bulunması Fransa, İrlanda ve İngiltere delegelerince, yine raporda zirai istihlaklara tatbik edilen elektrik tarifelerinin de raporda bulunması Polonya delegesince istendi. Avusturya, Belçika ve Batı Almanya delegeleri tarifelerin muhtelif memleketlere göre mukayeseden bir netice elde edebilmek için bunların aynı tarih ve aynı bazda olması gerektiğini belirttiler ki bu mevzuda Avusturya delegesi Mr. Suchanek bir kaç sene evvel (E/ECE/260, Volume IV) işaretini ile hazırlamış olduğu «Çiftliklerde satılan elektrik enerjisinin bedelinin tesbiti için kullanılan muhtelif metodların mukayesesi» raporunu son duruma göre revize edebileceğini bildirdi.

Batı Almanya, Yunanistan, İrlanda, Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri delegeleri 3 yıllık rapora köy elektrikleştirilmesinde gelişmelerin de meselâ satın alınan elektrik ile çalışan ziraat makinelerinin kıymet ve miktarlarında sokulmasını teklif etmiştir.

B) Köy elektrikleştirilmesi ile ilgili tabirler : Avusturya, Fransa, Portekiz, Romanya, İspanya ve Rusya delegeleri EP/WP. 3/Working Paper No : 41 annect V. deki tabirlere «ve traktör,» Köy-kir irtibatı tabirlerinin eklenmesini istediler.

C) İş gurubunun çalışma metodlarının tacili.

Bu konudaki müzakerelerin sonunda şimdiye kadar hazırlanmış olan 38 adet raporun sentezlerinin yapılmasına lüzum olduğu kanaatine varıldı ve aşağıdaki 4 raportör bu maksat ile vazifelendirildi.

Batı Almanya Delegesi Mr. DENZEL: Üretim problemleri.

Rusya delegesi Mr. BUDSKO: Enerji nakli ve dağıtım problemleri.

Fransa delegesi Mr. NEVEUX: Elektriğin kullanılması problemleri.

Avusturya delegesi Mr. SUCHANEK: Ekonomik, idarî ve mali problemler.

Raportörlere sekreterlik lüzumlu malûmatı gönderecek ve raporların hazırlanmasından sonra başkan, başkan yardımcısının da iştiraki ile raportörler toplanarak neticeleri müzakere edip nihai raporları hazırlıyacaklardır.

D) Tetkik Gezileri:

Muhtelif hükümlerin daveti ile yapılan tetkik gezilerinden büyük faydalar sağlanmaktadır. Bu durumda önümüzdeki yıllarda da tetkik gezileri tertiplenecektir. Şöyleki;

1962 de Batı Almanya ikinci tetkik gezisini, İsveç ve Finlandiya müştereken birinci tetkik gezilerini tertipleyerek misafirlerini davet edeceklerdir.

1963 de İsveç ve Finlandiya ikinci ve İsviçre'de birinci tetkik gezisini onlara katılarak tertip edecek ve misafirlerini davet edeceklerdir.

1964 de ise İspanya ve Portekiz müştereken bir tetkik gezisi tertipliyeceklerdir.

Bu geziler köy elektrikleştirilmesi iş gurubunun yıllık toplantısından hemen önce yapılacaktır.

1960 yılında Avrupa'da köy elektrikleştirilmesinin durumu :

EP/WP. 3 Working Paper No: 44 işaretli olarak sekreterlik tarafından hazırlanmış olan rapor müzakere edildi ve henüz malûmat göndermemiş olan memleketlerin 1. Aralık 1961 tarihine kadar gerekli bilgileri sekreterliğe göndermesi istendi.

Sekreterlik EP/WP. 3 Working Paper No: 45 işaretli ile hazırladığı «Elektrik enerjisinin kullanımının rasyonelize edilmesi» isimli raporun ilk görüşmelerinden sonra bu raporun 22-25 Mayıs 1962 de Varşova'da yapılacak SeminerMe görüşülmesine karar verdi.

Bilâhare Asya ve Uzak Doğu Ekonomik Komisyonu (ECAFE) Mümessili Mr. Raghavan ve Latin Amerika Ekonomik Komisyonu (ECLA) Mümessili Mr. Dorfman kendi mıntıklarındaki köy elektrikleştirilmesinin durumu hakkında izahat verdiler.

Yeni raporlar :

Polonya delegesinin EP/WP. 3 Working Paper No : 46 işaretli «mahal ve istihsal karakteristiklerine göre çiftliklerde kullanılan elektrik makine ve cihazlarının tipleştirilmesinin formüle

edilmesi» raporu ile Yugoslavya delegeşinin EP/WP. 3 Working Paper No. 47 işaretli «Ziraatte elektrikli ısıtma pompalarının kullanılması» raporu görüşülerek eksikliklerinin tamamlanmasına karar verildi.

Diğer hususlar:

Bir yıl içinde muhtelif memleketlerce yapılan köy elektrikleştirilmesi ile ilgili çalışmalar:

' PRAKSİTHE LANDTECHNİK No. 12 1961 Avusturya'da «Oesterreichische Kuratorium für Landtechnik» tarafından 1960 yılında tertiplenen «Beşinci elektrifikasyon gününde yapılan konuşmaları ihtiva eden bir kitaptır.

Avusturya Hükümeti (Ö.V.E.) Köy elektrikleştirilmesi ile ilgili elektrik kazalarını ikaz için 3 resimli tablo neşretmiştir.

— İngiltere'de O.F. Peirson tarafından yazılarak Institution of Electrical Engineers tarafından neşredilen «Köy elektrikleştirilmesinde terakki» konulu yazı.

— Belçika'da 1961 nisanında I. Van Acker tarafından neşredilen Belçika'da belirli sahalarda elektrik enerjisinin kullanılışındaki terakki kitabı.

— Belçika'da 1961 Eylül'ünde Compagnie du Gaz et d'Electricite de L'Ouest de la Belgique tarafından neşredilen «Belçika'nın batı mntakasında köy elektrikleştirilmesi» kitabı

— İrlanda'da köy elektrikleştirilmesinin yapılışı konulu renkli bir film,

— Avusturya'da köy elektrikleştirilmesinde ve ziraatte kullanılan cihazlara ait renkli slaytlar

Ayrıca Cenevre'de Birleşmiş Milletler Sarayında köy elektrikleştirilmesi ile ilgili bir kütüphane tesisine karar verildi.

Toplantı 1962 yıllık toplantının 25. ve 26 Eylül 1962 de yapılmasına ve kabul edilen raporların tasdik edilmek üzere Elektrik Enerji Komitesi-ne sunulmasına karar vererek dağıldı.

UDK: 621.315.2

Hava Hatlarıyla Yeraltı Kablolarının İktisadî ve İşletme Bakımından Mukayesesî (*).

Özetleyen

Osman KIRIŞÇIOĞLU

Müh. - D. S.İ.

19 uncu yüzyıla girmeden önce, elektrik dağıtımı ancak elektrik santralleri civarında ve yeraltı kabloları ile yapılmakta idi. Hava hatları, basitliği ve bakım kolaylığı dolayısıyla mühendisleri celbetmekte ise de, izolasyonun inkişaf etmemesinin doğurduğu gerilim tehlikeleri; kanun ve talimatnameleri bulunmayan, hava hatlarının inkişafını geciktiren amillerden biri olmuştur. Üç fazlı alternatif akım sisteminin elektrik kaynağı olarak benimsenmesinden bu yana, daha yüksek gerilimli sistemlerde ve şehir haricinde elektrik nakli ve dağıtımında kısa zamanda büyük gelişmeler görülmeye başladı.

Zamanla, kanun ve talimatlarla, emniyet tedbirlerinin de gelişmiş olması hava hatlarının inkişafını hızlandırdı. 1907 yılında 50 mil uzunluğunda hava hattı inşaatı varken, 1914 de takriben

1000 mil idi ve şimdiki halde tesis olunan hava hattı uzunluğu 60 000 milden fazladır.

Maliyet Fıatları : İngiltere'de bugünkü üç fazlı hava hatlarıyla yeraltı kablolarını temsil eden müşterek malzeme tesis maliyetleri, (tablo I) de takribi olarak gösterilmiştir. Bu tabloda hafriyat ve kabloların ferşi, maliyete dahil edildiği gibi kesitler de yükle alâkalı olarak oranlanmıştır. Hava hatlarının tesis maliyetleri takribi olarak malzeme maliyetinin % 30 u kadardır. Kabloların maliyeti ise; gerilime göre % 20 ile % 25 arasında değişmektedir.

(*) Electrical Review (22 Ocak 1960) Sayfa 167 yazarları N.G. SIMPSON, A.C.G.I., M.I.C.-E., M.I.E.E. ve P.W. CAVE, B. Sc., M.I.E.E., Men A.I.E.E.